

**КОМЕНТАРИ КЪМ ОБЩЕСТВЕНА КОНСУЛТАЦИЯ ПРОЕКТ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА
ПРИЕМАНЕ НА НАРЕДБА ЗА ЕДИННИТЕ ДЪРЖАВНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
СПЕЦИАЛНОСТТА „ПРАВО“ И ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

Коментар

Становище БАИТ<div></div>Изх. № 070/22.06.2022

г.</div><div></div>Становище</div><div></div>от</div><div></div>Българска асо
по информационни технологии /БАИТ/</div><div></div>Относно: публикувания за общес
обсъждане проект на Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше
образование по специалността „Право“ и професионална квалификация
„юрист“.</div><div></div>Уважаеми дами и
господа,</div><div></div>Българската асоциация по информационни технологии (БАИТ)
голямата, най-представителна и влиятелна браншова организация в сферата на информац
и комуникационни технологии в България.</div><div></div>За постигане на своята мис
работи активно за изграждането на информационното общество в Р. България, както и за
развитието на българската ИКТ индустрия. С постоянен интерес следим развитието на
обществените отношения в електронна среда, като нашите членове участват в развитието
отношения чрез създаването на услуги и продукти, включително на иновативни
решения.</div><div></div>Бързото навлизане на цифровите технологии в икономиката и
обществото без съмнение влияе върху развитието и конкурентоспособността на български
бизнес. Стратегическите документи на ниво ЕС дефинират конкретни области на политики
въздействие насочени към цифровото бъдеще на Европа. До 2030 г. три от четири дружеств
следва да използват компютърни услуги „в облак“, големи информа
масиви и изкуствен интелект, над 90 % от МСП следва да достигнат поне базово равнище н
цифров интензитет, а броят на стартиращите предприятия в ЕС, достигнали пазарна стойно
милиард щатски долара, (наричани „еднорози“) следва да се удвои.
г. всички ключови обществени услуги следва да бъдат достъпни онлайн, всички граждани
имат достъп до своите електронни медицински досиета, а 80 % от гражданите следва да
използват електронни решения за установяване на самоличност (eID).¹ Посочените полити
реализират със поредица от законодателни инициативи, които засягат електронна търгови
предоставянето на цифрови услуги и цифрово съдържание, онлайн платформите, онлайн
търсачките, които поставят сериозни изисквания към доставчиците с цел защита правата н
потребителите.</div><div></div>1 Communication from the Commission to the European
parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the r
2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade, Brussels, 9.3.2021 COM(2021) 11
final;</div><div></div>София 1040, бул. Драган Цанков 36, ИНТЕРПРЕД, офис 339, тел:
02/9461513, 02/9461451, e-mail:</div><div></div>bait@bait.bg;
www.bait.bg</div><div></div>Стр. 2 / 2</div><div></div>На фона на този изключителе
динамизъм, все повече става очевидна липсата на квалифицирани юристи, които да разбир
същността на цифровите технологии и възможностите им за пряко рефлекторно въздействи
върху обществените отношения.</div><div></div>Това води до невъзможност за създав
качествено законодателство в тази предметна област, както и затруднения на юристите пр
неговото прилагане /публичен сектор, адвокати, правораздавателни органи/. Правната рег
продължава да се създава директно чрез европейското законодателство или като отговор
признати от съюза приоритети. Дори регулацията на вътрешни за държавата отношения, к
електронното правителство, не осигурява безпроблемното ѝ прилагане, което се отразява
негативно върху развитието на ИКТ бизнеса.</div><div></div>В този контекст, ясно се о
като необходимост българските ИКТ компании да разполагат с:</div><div></div>1. Ясна
непротиворечива регулаторна рамка в предметната област, която да гарантира предсказум
сигурност и устойчивост на нормативните режими и е гаранция за зачитане на правата и сво
на лицата във виртуална среда.</div><div></div>2. Подготвени юристи в областта на
цифровите технологии и иновации, изкуствен интелект, големи данни и т.н, което да даде
възможност на компанията в сектора да разчитат на компетентна правна експертиза, какт
разработването на нови продукти и услуги и тяхното извеждане на пазара, така и за защит

Право на информационното обществоПодкрепям инициативата за цялостно преразглеждане на правилата за обучение на студенти по специалност „Право“. Учебните дисциплини, които се преподават, имат ключово значение за постигането на адекватно на нуждите на обществото на пазара на труда/ обучение. Включеният в чл. 6 от проекта на наредбата списък със задължителни учебни дисциплини, не е достатъчен за постигане на тази цел, защото не съдържа дори една дисциплина, посветена на правното регулиране на информационното общество. Такава дисциплина липсва и в сега действащата наредба. В резултат, голяма част от завършилите юристи не познават дори основни институти като електронен документ и електронен подпис. Регулирането, съответно прилагането на европейска уредба на по-новите сложни технологии, в Р. България си остава утопия. Същевременно, посоката на обществено развитие е ясно зададена – към цялостна и пълна дигитализация. В момента такава не е налице, никога няма да бъде налице, докато в процеса на трансформацията не бъдат включени квалифицирани и компетентни юристи, които разбират разликите между действието на правото в традиционна и виртуална среда, и които са в състояние да извършат дигитализация без тоталното погазване на принципа за правовата държава, заложен в Конституцията. Към настоящия момент, обществото функционира в традиционна и във виртуална среда. Правото регулира отношенията в традиционна и виртуална среда. Студентите по право в България изпитват само правото на традиционната среда. Време е тази ситуация да се промени и в обучението на студентите по „Право да бъде включена като задължителна дисциплина изучаването на „Право на информационното общество“. В тази връзка с група колеги инициирахме петиция, която събира значителна подкрепа. Може да видите пълния текст на петицията на следния адрес: <https://www.peticiq.com/367057>. Петицията е отворена /и ще бъде отворена/ и след изтичане на срока за обществени консултации, защото дискусиата по темата следва да продължи.

Поддръжка на доводите на проф. Николова за Административно право - специална частНадявам се да поддържам доводите на проф. Николова за важността на Административно право - специална част в съвременните условия. В България продължаваме да сме умствено контузени от студентските си спомени за дебелия томове и кошмарните изпити по цивилистика и педантика. Административното - ще го набуваме там някъде, та каквото ще да става в съвременния живот. Адмирации за проф. Николова за качествения статистически анализ! По-добре това трябваше да го направи самата експертна група към МП, но - кой колкото си може.

Опит от АнглияЗавърших ОКС "бакалавър" Право в Оксфорд, Англия през 2013 година и към 21/06/2022 дипломата ми все още не се признава в родината ми. Тук изложеният проект не променя основите на предходния режим, а само видоизменя няколко подробности, видимо незначителни за общата картинка. Позволявам си да изложа няколко предложения за допълнение на проекта. 1. ПриемНе е вариант да се прехвърли отговорността по създаване на условията за прием на критериите върху университетите, най-малкото защото така няма да се решат проблемите с корупцията и бълването на некомпетентни юристи от цялата страна.В изложеният проект е заложен и друг вариант, в който отново се взимат предвид зрелостните изпити, а кандидатстудентската кампания в университета по същество остава същата - само изпит, и тогава писмен. Изненада за мен беше, че е премахнат изпитът по История, тоест критериите не са затегнати, а приемът става по-лесен. Не са добавени абсолютно никакви признаци за измерване на личностните качества на студентите, които като критерии по настоящата система са заложили за проверка чак при държавния изпит.Би следвало при прием да има изискванията за:прилагане на мотивационно писмо до отдел "Прием студенти", за да се установи дали студентът е достатъчно мотивиран, знае защо иска да учи право и дали изобщо може да завърши;за извънкласни дейности - благотворителност, шах дом, стажове;за препоръки от учители или практикуващи юристи;интервю от отдел "Прием студенти".Не би следвало конспектът за приеман изпит по БЕЛ да включва само учебната програма от средните училища, а да се изготви централизиран изпит по юридическо мислене и логика, проверяван от Министъра на правосъдието или специализиран тест център. 2. Задължителни дисциплиниНамаляването на дисциплините от 30 на 22 и увеличаването на хорариума за някои от тях е странно решение. Логика да се учат основните институти и вече който иска да специализира в даден отрасъл да добави желаните дисциплини факултативно. Но от друга страна, следвайки тази логика системата би могла да изглежда по различен начин:Първи курс - въведение (история, обща теория, Конституционно, право на ЕС и организация на институциите);Втори курс - материално право (гражданско, наказателно, административно);Трети курс - процес (граждански, наказателен, административен),Допълнение по време и на трите курса - обучение по минимален един чужд език, стажове и факултативни дисциплини;Лятото след трети курс - завършване. Би следвало обучението по Информационно право да бъде задължителна дисциплина. Самите вие знаете колко сме назад с регулирането на технологиите, овладяването на кибер престъпност и видовете ѝ, но това е предмет на друга тема. 3. ЗавършванеВ 21 век не е нормално да има един начин на завършване, който изрично да включва държавни изпити. В настоящия проект кредитната система е вписана напълно формално и не се утилизира.Би следвало да се завършва чрез:Държавни изпити;Дисертационен труд; илиПостигнат брой кредити.Като последният вариант да не допуска студентите до определени професии, но да разрешава продължаването в друга специалност на обучение. 4. Признаване на дипломи от чужбинаМакар и да съм засегната от сегашната система, която начертава да се признава период на обучение на завършилите ОКС "бакалавър" Право и ни изпращат да "доучваме" в български ВУЗ, не мога да изключа пристрастието си към дори практикуващи адвокати, които де факто не получаваме признаване на труда си.Настоящият проект не променя системата за нас и би следвало да залегне като тематика за обсъждане въпросът дали след като в някои държави като Англия и САЩ е напълно достатъчно бакалавърската степен за достъп до професионална квалификация "Юрист" и всяка следваща степен е единствено бонус на пазара на труда в тези държави, защо в България всички тези юристи няма да получат възможност да преподават в нашите ВУЗ-ове или да представляват клиентите си и у нас?

становището на трима професориПоставям на вниманието ви становището по проекта за н
на трима водещи преподаватели – проф. Огнян Герджиков, проф. Иван Тодоров и чл.-кор. н
проф. Иван Русчев, което е публикувано в Българския правен портал Lex.bg и следва да бъ
взето предвид от авторите на
проекта.<https://news.lex.bg/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d1%82%d1%8a%d1%8b%d0%b7%d0%b0-%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b1%d0%b0-%d0%b7%d0%b0%d1%8e%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%ba%d0%be%d1%82%d0%be/>

Последно, че стана дългоЧл. 11 трябва да отпадне. Махнете това чуждоезиково обучение и
занимавайте ЮФ с несовствени неща. Това е лична работа и интерес на студента - или липсва
интерес. Напълно неуместна е „общоезикова подготовка“ на лице, което е завършило средно
образование, когато му е било времето да учи чужд език. Относно чужд език с юридическа
насоченост – много съмнително е къде факултетите ще намерят юристи-лингвисти за качествено
провеждане на тези занятия. Обучението не завършва с признат сертификат, който да послужи
студента. За какво е всичко това?§ 12, т. 2 ПЗР да отпадне. При срок на ОК до 24.6 вече няма
технологично време да се променят учебните планове за следващата година.

По принципните промениСъмнителна и необоснована по Закона за висшето образование е
формата на „специализирана магистърска програма“ (чл. 1, ал. 3 от проекта). Според чл. 4
Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-
квалификационните степени "бакалавър", "магистър" и "специалист" (ПМС 162/2002 г.) ОКС
магистър се придобива като надграждане над бакалавърска степен или при завършване на
цялостен курс с най-малко 5 г. продължителност и 300 кредита. Що за форма е „магистър с
магистър“ или „специализиран магистър“? Ако това се въведе, то ще изисква минимум изм
на ЗВО. Разбирам желанието на факултетите да печелят пари, но никой не им забранява то
днес - специализация след придобита ОКС е форма на обучение, която и днес се предвижда
(чл. 66, ал. 4).Допълнителни практически въпроси:ЗВО позволява на едно лице да ползва
държавно субсидирана форма веднъж за ОКС. Това означава ли, че „специализираният маг
ще може да следва само в платена форма на обучение?Разкриването на такава допълнител
магистърска програма подлежи ли на отделна акредитация от НАОА или влиза в акредитаци
на проф. направление 3.6 Право? Или пак ще извиват ръцете на факултетите да заплащат
лв. такса за акредитация на всяка такава програма?Спрямо първия проект е променен чл. 5
който изискваше минимален хорариум при задочното обучение. Първият вариант предвижда
80%, което беше нереалистично. Сега минимумът е 60%. Ако отпадне това, значи отиваме н
общата Наредба за ОКС - задочно обучение при хорариум не по-малко от 50% от хорариума
редовното обучение, правилно ли разбирам?Идеята за едновременно държавен изпит има
логика, но е трудно осъществима. 9 факултета правят изпити едновременно. Да допуснем,
всеки има средно 4 изпитни комисии. Това са 36 изпитни комисии, 72 хабилиитирани
преподаватели, от тях 36 външни. Ще намерим ли толкова? Министерството направило ли
разчети на възможността за това?Ако това стане, поне да отпадне държавния изпит за
правоспособност, който се оказва излишен.По приема не коментирам, там вече е решено.

Странности при дисциплините чл. 6, ал. 2) - тук е традиционната вакханалия и демонстрация на терца цака карето на другия. Някои озадачаващи неща:- Традиционната дисциплина „История на българската държава и право“ е преименувана на „История на държавата и правото“ - това грешка в текста на проекта ли е или е направено с някаква цел? Ако е направено с цел признание на образование, придобито в друга държава, тя може да се постигне по друг начин.

Неоправдано малък е хорариумът на Административен процес (90 часа, от тях поне 30 часа упражнения). Почти няма дисциплина с по-малък хорариум, като че това е нещо маргинално. Авторите на проекта можеха да попитат в някой административен съд колко и какви дела са там, при това има производства и извън адм. съдилища. В същото време Граждански процес - 135 часа, Наказателен процес - 165 часа. Личи си как авторите помнят студентските си страхи от дебелите учебници. Преподавателите по административно право и процес пишат тънки учебници и не плашат толкова студентите, така че как да им е. Интересно е, че министърът на правосъдието обоснова завишаването на часовете по Наказателен процес с общественото чувство за несправедливост. Обаче общественото чувство за работата на администрацията е явно превъзходно, така че Административния процес няма какво толкова да му се учи. При това съветвам да се твърди, че трябва да се набляга на практическите умения. Предложение - хорариумът на процесуални дисциплини трябва да е еднакъв. Разделението на Административно право и Административен процес да не се предлага като голямо постижение. Това е ликвидация на различията - очевиден абсурд.-

Необоснован е обемът на дисциплината „Право на ЕС“. Правилно чл. 3 постановява, че „В програмите на съответните учебни дисциплини се включва преподаване на правото на Европейския съюз“, това отдавна е задължително. Сега дори в Обща теория на правото преподавателят трябва да пояснява актовете на ЕС в йерархията на източниците на правото. При това положение „Право на ЕС“ се свежда до история на европейската интеграция и правен режим на институциите на ЕС. За това 135 часа не са необходими. Да се върне на първоначалния хорариум.-

Финансово право - 75 ч. Тук не ми се коментира. Никой не си е спомнял това, че е, никой не е погледнал западен учебник. Резултат - всеки му квитанциите. Да се върне първоначалният хорариум.-

Необосновано е въвеждането на дисциплината Организация на правосъдието и правозащитните институции - 75 часа. Това сега започва от Конституционно-правно, минава през Административно (специална част), продължава в процесуалните дисциплини. Къде ще я поставим систематично тази дисциплина в учебния план? Чл. 7, ал. 2 (преподаване на задължителна дисциплина от нехабилитирано лице) трябва да отпадне. Що за факултет ще бъде, ако по ядрото на обучението по специалност „Право“ не може да осигури хабилитирани преподаватели по $\frac{1}{4}$ от дисциплините? По чл. 8, ал. 1 (избираеми дисциплини, които трябва да се заложат задължително в учебния план. Има някаква небалансираност в проекта - 21 задължителни дисциплини и 16 избираеми, които задължително да се заложат в учебния план (в действителност сега наредбата са само седем). Доколкото такива дисциплини осигуряват задълбочаване в подготовката на заинтересувани студенти, според мен чл. 8, ал. 1 спокойно може да отпадне и факултетите да решават сами какво да включват като избираеми дисциплини. „Академично писане“ не може да бъде избираема дисциплина в специалност „Право“, по определенията на проекта и на Наредбата за държавните изисквания към ОКС. Това може да бъде факултативна дисциплина.

Сит.о и по живо по здравоПредлагам по пример на други европейски страни всеки да има право да започне да учи право и университетските преподаватели да направят ситоТо за подбор, рамките на няколко семестъра голяма част от желаещите да отпаднат по свое желание или принуда.Предлагам по пример на други европейски страни всеки учител да има елементарни познания по правни въпроси, както и задълбочени познания по конституционно право. Защо конституционно право?! За да могат да защитават правата на деца, а и за да могат един ден да пишат конституционни жалби в ролята си на граждани.